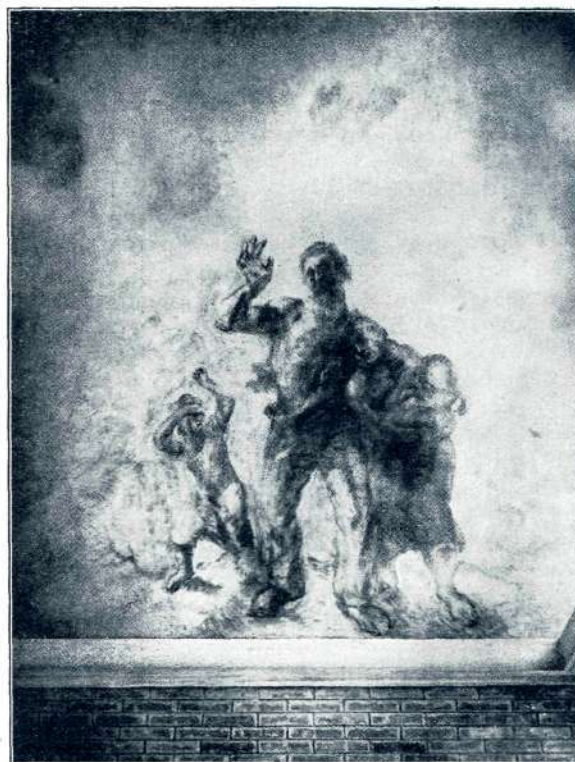

Po teh uvodnih opazkah se vračam k označbi emigrantske literature. V nji ni onega zgoraj omenjenega hlastanja za vsakdanjo aktualnostjo, čeprav je mogoče najti tudi take primere. Na primer E. Čirikovskega Zver iz brezna (*»Zvjerj iz bezdny«*) ali zadnji del Zlatega vzorca (*»Zalotoj uzor«*) B. Zajceva itd. Vendar to ni značilno. V emigrantski literaturi se zdi, da hočejo semintja pozabiti, da se je vse sesulo, da je vse staro razpadlo tako, da ni ostal kamen na kamenu. Mi se ne dotikamo političnih nazorov pisateljev emigrantov — ti so kaj raznovrstni — vendar se skoro vse delo teh neprostovoljnih izgnancev zateka k spominom. Zelo značilno odseva ta posebnost, življenje v spominih, naslajajoče se ob čarobnem »sanjarjenju«, obsijanem od zahajajočega solnca v romanu Vlad. Sirina *»Mašenjka«* l. 1926 in v Mitini ljubezni (*»Mitina ljubov«*) Iv. Bunjina. Niso brez pomena Puškinovi verzi, porabljeni kot epigraf v Mašenjki: ... »Spominjajoč se romanov prejšnjih let in prejšnje ljubezni ...« Pred pisateljem emigrantom stoji sedaj tuja domovina in on išče pribežališča v ljubljeni preteklosti.

To bi bila površna karakterizacija dveh panog sodobne ruske literature. Dotaknil se bom samo par pojavov sovjetske literature in opozoril samo na posebno važne pisatelje.

Prvi resnično pesniški odziv na oktobrsko revolucijo so bili *»Dvana jsteri«* (*»Dvjadcatj«*) Al. Bloka. Pripoveduje se, da je Blok, ki se je zaprl v tihoto svojega kabineta, po nočeh določno slišal »kako se je rušil stari svet«. Poet »prekрасne dame«, pevec Tujke (*»Njeznakomka«*), »prevzet čudovite bližine«, iskatelj »čarobnega brega«, človek, ki je vedno sprejemal i ljubezen i življenje mistično in tragično, je stal naenkrat pred Revolucijo. In zazdelo se mu je omreženemu od starih tradicij inteligence, da niso sužnji vstali proti gospodom in da se ne bore proletarci za svoje pravice, ampak da se vrši v plamenih in mukah rojstvo nove Rusije; in namesto krasnoarmejev je zagledal skozi snežni vihar dvanajst apostolov, nad njimi pa samega Kristusa. Blok je izrazil i kaos i umazanost in brezumje revolucije, zdelo se mu je pa, da je nekaj novega prišlo nad »Sveto Rusj«. In glej poln visokoletečega upanja in vere v Rusijo je napisal tudi Scite (*»Skify«*).

Čisto na drug način je sprejel revolucijo L. Andrejev. Človek, ki je vedno iskal in umel tudi izraziti grozno, se je sam zgrozil pred tem, kar se je vršilo in je zabeležil že v smrtnem strahu svoj znameniti poziv Zapadu. Blok se je v Scitih »obračal k Zapadu s svojim azijsko spačenim obrazom«, Andrejev pa je dvigal oči kakor kdor vpije na pomoč in krčevito kričal »S. O. S.« (tako se je tudi imenovala njegova brošura) — rešite naše duše! Z grozo ga je navdajalo, da ubiti sedaj ni več »kakor če bi v pijanosti in brezbriznosti razlil in razbil steklenico« po tlaku. Blok je bil v Petrogradu, Andrejev v Finlandiji. Eden je bil emigrant, drugi je sprejel revolucijo. Tako lahko od samega začetka najdemo pri vsakem pisatelju več ali manj določno

R. JAKOPIČ: BREZDOMCI

razmerje do revolucije. Seve se je tudi pri enem in istem pisatelju semintja menjalo, toda osnovni ton je ostal vedno isti.

Na revolucijo so se odzvali tudi Andrej Bjelyj (Bugajev), Baljmont, Majakovskij, Brjusov in Jesenjin in celo Anna Ahmatova. O Kinjevu, Vološinu, Aleksandrovskeu itd. pa tega sploh ni potreba poudarjati. Svojo pozornost bomo osredotočili v glavnem na tri pesnike po Bloku, ki so, kakor se nam zdi, izrazili bolj kakor drugi tri posebne strani revolucije. Mislim na Majakovskega, Jesenjina in Vološina. To so trije pesniki različne veličine in seve zavzemajo tudi različna mesta v ruski literaturi.

Revolucija je slutnja bodočnosti, osvojitev starih plesnivih bogastev, in kozmična misel o pre-rojenju sveta; ona je prodirljivi krik mase: »jaz sem vse«, žeja po kruhu in življenju, predvsem pa — uničevanje. Zato je razumljivo, da je postal eden izmed pevcev revolucije, mesta in mašin futurist Vladimir Majakovskij. Sledeč A. Bjelemu završuje Majakovskij skupno s Hljebnikovim razrušitev prejšnjega verza. Njegov gromoviti glas je grmel s podija in metal v tolpo udarcem bobna podobne paradokse; on kot futurist negira vsak klasicizem in pravilo, hlasta za hiperbolo, številko, kubom in začetno izhodno točko. Njegovi verzi imajo vonj po mašini in so pogosto grobo raztrgani na kose. Vse je izkalkulirano, konstruirano in pomeni v svojem bistvu razkroj umetniških elementov. Le, da se ta razkrojitev končuje, kakor vselej, v enoličnosti. »Zapravljevec in razsipavec ničvrednih besed«, tako